

Düşünümsel Sınırlar ve Rekabetçi Parçalanma. Avrupalı SBB¹ İçin Ortak Zemin Nedir?²

Jean-Louis Fabiani

Çeviren: Umut Yener Kara, Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi,
e-posta: umutyener84@gmail.com

Avrupa hakkında tüzel bir varlıkmiş gibi konuşmak sosyal ve beşeri bilimler söz konusu olduğunda kolay bir şey değildir. Disiplinlerimiz ulusal devletin gölgesinde büyümüşlerdir ve kapsamlarına giren “araştırma programları” büyük oranda ulusal meseleler tarafından belirlenmiştir. Durkheim, sosyolojinin evrensel bir bilim olması gerektiğini düşünse de, tarihi, entelektüel gelenekleri, boyutları ve toplumsal teşkilatlanmasıyla Fransa'nın sosyolojinin doğum yeri olmak zorunda olduğuna inanmıştı. Sosyal bilimlerdeki ilk gelişmeler pek çok entelektüel yenilik yaratmış olmasına rağmen, genelde katı ideolojik ve tarihsel miraslara sıkışmış haldelerdi. Peki, yarım yüzyıllık bütünlük bilim politikalarından sonra günümüzün ulus-sonrası bağlamında nasıl bir yerde durmaktayız?

Bilgide ortaklık ve çeşitlilik meselesini izah etmek, en azından böyle bir denemede bulunmak için üç görüş geliştirmek istiyorum: İlk olarak benim “rekabetçi parçalanma” dediğim, disiplinlerimizdeki sınır üretimi meselesiyle başlamak istiyorum. Böylece görece başarısız olan çeşitli sınır kaldırma girişimlerini irdelemek de mümkün olacak. Üçüncü olarak, çoğu sosyal bilimcinin post-disipliner bir tutum almayı neoliberal bir tehdit olarak görmelerine bağlı olarak bu konuda sergiledikleri isteksizliklerini tartışacağım.

Sınır Üretimi ve Rekabetçi Parçalanma

Avrupa sosyal bilimlerinin tarihi, bir sınır üretimi tarihidir. Bilimsel kurumların disiplinler çerçevesi geçmişte gerçekleşen savaşların sabitlemiş sonucudur. Sürecin sonunda bilgi üretiminin (ve yeniden üretiminin) disiplinler organizasyonu doğal bir düzenmiş gibi görünür. Bu durum öğretimi yeniden haritalandıran Batılı üniversitelerin gelişimiyle yakından bağlantılıdır. Disipliner çerçeve, tecrübe alanlarını sınırlandırmanın yanında, verilerin toplanmasını, analizini ve araştırma programlarını “zamana bağlı kılma” [*temporalization*] gerekliliğinden doğmuştu (Weingart, 2010: 5).

Disipliner düzen aynı anda hem rasyonelleşme sürecinin hem de belirli tür bir bilgi alanı kurma mücadelelerin sonucudur. En azından bu noktada hepimiz Bourdieu'ya katılmamız; bilimsel alan bütün alanlar gibi bir mücadele alanıdır (Bourdieu, 2004). Rasyonelleşme burada farklılaşma sürecinin mantıksal ve

gerekli bir niteliğine işaret etmiyor. Rekabet ve kesişmeler disiplinler sürecin kalıcı özellikleridir. Bu nedenle ulusal farklılıkların açıkça gösterdiği gibi kültürel ve olumsal bileşenler bilginin teşkilatlanmasını bir dereceye kadar şekillendirebilir. Bilim çalışmalarının ortaya çıkışından çok önce, pratik bilgileri sayesinde bilim insanları alan [territory: ağır basan başka bir anlamı “toprak”tır, ç.n.] fethinin ve sınır çatışmalarının merkezi boyutunu anlamışlardı. Durkheim 1897 yılında Fransız sosyolojisini intiharın anti-psikolojik bir tanımıyla sağlam bir zemine oturtmuştu. Bu yeni bilimin sınırlarını ad nauseam [bıkkınlık verene kadar, ç.n.] çizmişti ve aynı femoneni anlamak için kullanılacak alternatif yolları dışlamıştı.

Akademisyenler, özellikle Kuhn’un, bilimsel devrim fikrini disiplinler matristeki değişimlerle bağlantılandırmasından bu yana disiplinler bilginin bağlamsal ve nispeten olumsal boyutunu iyi bilirler; bu boyut artık akademisyenlerin düşünömsel donanımının bir parçası haline gelmiştir. Bunu seyahatlerimizde de görüyoruz: Antropoloji farklı ölkelerde farklı görönlümlere sahiptir. Fiziksel ve sosyal antropoloji arasındaki ayrım çizgisi son derece kalın olabildiği gibi, tümöyle silik de olabiliyor. Bu durumun bizim antropolojik bilgiyi ve doğa bilimleriyle ilişkisini tanımlama biçimimiz üzerindeki etkileri muazzamdır. Ölkeden ölkeye arkeolojinin konumu değişebiliyor: Arkeoloji antropolojinin bir alt-disiplini olabildiği gibi, tarihin ya da sanat tarihinin belli bir biçimi ya da antropolojinin bir parçası da olabiliyor. Doğalcı yaklaşımlar ile “kültürel” analizler arasındaki eklemlemeler günümüzde güçlü bir ayrım ilkesi olarak iş görüyor. Sosyal bilimciler için bu durum sık sık alan savunması meselesi haline geliyor. Toplumsal olguların sadece toplumsaldan ibaret nitelendirilmesi yitip giderse, uğraşımızdan geriye ne kalır? Kendini savunmaya yönelik bu yaklaşım kısa vadede yeterince koruyucu görünse de uzun vadede yanlış bir stratejidir.

Ne pahasına olursa olsun kendi alanımızı korumak sosyal bilimlerin gündelik akışında yaygın bir tutumdur. Hepimiz sosyoloji ve antropoloji arasında epistemolojik bir ayrım falan olmadığını, farklılığın sömürgeciliğin sonucu olduğunu biliriz ama birleşmeyi savunmak konusunda da son derece gönölsüzözdür. Bunun yanında sosyal bilimlerde istatistik kullanımının hiçbir işe yaramadığını hattâ etik olmadığını düşöünen araştırmacılar kadar yorumlayıcı stratejilerin bilimsel bir temelden yoksun oldukları için başarısız olmaya mahkûm olduğunu iddia eden araştırmacılar bulmanız da kolaydır. Weingart’ın yazdığı gibi, disiplinler “dünyanın verili yapıları” haline gelirler (Weingart, 2010:3). İstikrar, kariyer ve ün ürettikçe disiplinlerin tarihsel kökenlerini ve olumsal gelişimlerini unuturuz. Konularını ve bilimsel tarzlarını düşünmeden kabul ederiz. Disiplinleşme süreci bazen insani ve toplumsal pratiklerdeki ortak temelleri pahasına da olsa metodolojik ve kuramsal çeşitlilik üretir.

Pek çok epistemik kırılma sahtedir ve retorik nitelikte kalır. Mesela beşeri ve sosyal bilimler arasındaki bölünmeyi ele alalım: Avrupa'daki çeşitli akademik sistemlerde tamamen faal olmasa da ayırım, nesne olarak toplumu ele alan yeni disiplinlerin bilimselliklerini ilan etmeleri için güçlü bir araç görevi gördü. Ayırımın gerçekliği ise sıkça şüphe götürmektedir. Fransız felsefesinin Fransız okuyucuları için, Bruno Latour'un yeni bir tür sentez yaratmaya yönelik dâhiyane ve yaratıcı girişimi doğrudan Fransız metafiziği ve bir dereceye kadar teolojiyle bağlantılıdır. Yirminci yüzyılın başarılı ilk entelektüel modalardan birisi olan Bergson'un yeni felsefesi aynı şekilde çözümlenebilir. Yaratıcılık ve yeniliği düşünmeden kalite göstergesi olarak teşvik edenlerin sık sık gizlediği ve yadsıdığı ortak zemin buradadır. Büyük kuramcıların "disiplinleşme" sürecinin parçaladıklarını yeniden birleştirdiği söylenebilir.

Disipliner parçalanmanın üretkenliği engelleyici yönüne karşı, bilimlerimizin tarihsel sosyolojisine dair bir farkındalık artışı gerekmektedir. "Düşünümsellik" iddiası, kavramın taşıdığı bilindik ve oldukça verimsiz retoriğe rağmen burada bir rol oynayabilir. Gerçek anlamda düşünümsel sosyal bilim yapmak, bizi süregelen şekilde kurumsallaşmış sınırları sorgulamaya götürmelidir; malum, böyle bir anlama çabası olmaksızın, yenilikler çoğu zaman sınırlarda sıkışacak ya da konuları ve analitik çerçeveleri yeniden düzenleyen bir dizi başarılı hamle olarak görüleceklerdir. Bu tabii ki bir senkretizm çağrısı değildir: Farklılaşmanın da yararları ve avantajları vardır. Ancak aynı sahte karşıtıklara, retorik kırılmalara ve iptal edilmiş entelektüel devrimlere sonsuz kez geri dönmekten kaçınmak istiyorsak, düzgün tarihsel bilgilerle donanmış olmamız iyi olacaktır.

Bilim mi Eleştiri mi?

Sosyal bilimlerin büyük kısmı altmışlı yılların sonlarından bu yana ve bir dereceye kadar doğduklarından itibaren kendi varoluşlarının radikal eleştirisine adanmıştır. Geçmişimizin ve günümüzün büyük kısmı günahlarla ve suçlarla lekelenmiştir (sömürgecilik, Avrupa-merkezilik, ataerki). Eş zamanlı olarak bir yandan ideolojik ve bilim-öncesi bir savaş alanında bilim yapan "kurucu babalarımız"a sürekli olarak düzdüğümüz övgüler, diğer yandan ise ideolojik açıdan yol açtıkları hasarlar nedeniyle heykellerinin düzenli şekilde yıkılması disiplinlerimize tuhaf bir barok hava vermektedir. Çoğumuz için SBB dünyasının keyfi, bu barok boyutta yatmaktadır. Eleştirel bir bölümde olmanın anlamı, neoliberal düzene —artık her ne ise— karşı önemli derecede tahmin edilebilir bir karşıtlığı benimsememiz anlamına gelir. "Ana akım" bir bölümü mesken tutmak ise bilindik araçların düşünmeden benimsenmesi ve iktisat bilimi için 2008'deki mali krizin yaptığı gibi felaket niteliğinde bir olay gerçekleşene kadar gerçekliğin kanıtlarının inkâr edilebilmesi anlamına gelir. Disipliner ve akademik garantiler tarihin yaptırımlarından bizi korur: "Radical chic"^{e3}

adlanmış öğrencilere Alan Badiou'nün felsefesinin son derece anti-demokratik olduğunu göstermek bir işe yaramayacaktır. Tayfın diğer ucuna gidersek, Chicago iktisatçıları paradigmalarının başarısızlığından pek etkilenmemiş gibi durmaktadırlar. Akademik dünyamız yaptırımların ve yükümlülüklerin olmadığı bir dünyadır. Haz ilkesi asıl düzenleyici gibi görünür. Bir öğrencinin ve hatta meslektaşımızın “bir kuramda rahat ettiğini” veya bir diğerinin “kendisini iyi hissettirdiğini” söylemesi olmadık bir şey değildir. Teori bir çift rahat ayakkabıyla özdeşleştirilir. Tabii ki bunun bilimsel çalışmanın teşkilatlanma biçimini reforme etmek konusunda görece bir gecikmişliğin yönlendirdiği Fransız bir görüş olduğu söylenebilir. Ancak, ben biraz daha farklı bir bakış açısı savunacağım: Elbette ki Fransa, entelektüel dünyaya muazzam kırılmalar ve dönemeçler bahşeden yalnız bir dâhi olan büyük kamusal entelektüel fikriyle yaşamayı sürdürmektedir. İlginç biçimde Kuzey Amerika tarzı organizasyon, Fransız modelinin başka ülkelere ithal edilmesini engellememiştir: Badiou, Rancière ve Balibar'ın büyük başarısı bu durumu örneklemektedir. 1960'lı yılların bu mutlu varisleri ciddi trend belirleyiciler olarak kalmaktadırlar. Daha da vahimi bu durum, “pozitivizme” ya da “bilimsencilğe” yönelik nefretle birlikte ampirik ispatlamanın da hakir görüldüğünü gösterir. Diğerlerinden daha fazla sesleri duyuluyor diye sadece radikallere odaklanmak haksızlık olacaktır. Aynı şey niceliksel araçlar ve sofistike bir matematik kullanan neo-klasik iktisatçılar için de doğrudur: Belirsizlikleri ve kararsız davranışları açıklamak için model oluşturma çabalarına rağmen nesnelere tarihsel doğası kaybolmaya meyillidir. Bu noktada ideolojik tutkular yukarıda bahsedilen rekabetçi parçalanmaya daha da güç verir. Libido sciendi [bilimsel libido, ç.n.] haz ilkesine tutsak düşmüştür. Weberci anlamda nesnelere tarihsel ortak zeminini yok olur.

Şüphesiz bu nedenden ötürü - en azından değerlendirme için de olsa - yeni “bilimsencilik” çağrısını ciddiye almamız gerekir. Steven Pinker'ın yakın zamanlı iddiaları bu meseleyi yeniden düşünmemizi sağlar. Pinker'ın “anlaşılabilirliğe bağlılık” dediği epey genel olan ilkeyi kabul etmek için bakış açısını tümüyle paylaşmaya gerek yoktur (Pinker, 2013). Bu, hepimizin hem fikir olması gereken bir şeydir. Bunun anlamı anlaşılabilirlik modellerini hiçbir zaman sorgulanmadan kabul edilen inançlar olarak kabul etmeyip, onları toplumsal dünyayı anlaşılabilir kılmaya yarayan yol gösterici ilkeler olarak almamız gerektiğidir. Bu anlaşılabilirlik her zaman geçicidir [provisional: duruma/koşullara bağlı anlamında da kullanılıyor, ç.n.] ve revizyona açıktır. Pinker'ın bilimsencilik tanımı biz sosyal bilimcilerin hepsi tarafından kabul edilebilir. Beşeri bilimciler de bu tanıma karşı çıkmamalıdır. Pinker'a göre: “Bu iyi anlamında bilimsencilik, “bilim” denilen mesleki loncanın üyelerinin özellikle bilge veya soylu olduğu anlamına gelmez. Tam tersine, açık tartışma, akran değerlendirmesi ve yazar ve hakem isimlerini karşılıklı olarak gizleme gibi yöntemleri içeren bilimin kurucu

pratikleri, birer insan olarak bilim insanlarının açık olduğu hataları ve günahları önlemek için özel olarak tasarlanmışlardır” (Pinker, 2013). Bu tanım pratik temellidir. Bilimin karşılıklı olarak denetlenen etkileşime dayandığı söylenebilir. Eleştirel bir sosyolog bu üç ögenin hatadan ve hileden yoksun bir pratiği garantilemediğini söyleyecek ve sistemin potansiyel çarpıtmalarına karşı yüksek bir farkındalığı salık verecektir. Ancak, nesnelimizin tarihselliğini, düşünce ve eylemin kararsızlığını, onlara verdiğimiz çoklu anlamları hesaba katsak bile etkinliklerimizin geçerli başka bir tanımını da bulmak zordur. Toplumsal eylem söz konusu olduğunda “açıklayıcı güç” üzerinden konuşmak epey gözden düşmüştür. Fakat betimsel ve analitik çerçevelerimizin içine nesnelimizin kompleksliğini katsak bile bilimi düzenleyici bir düşünce olarak korumalıyız. Bu indirgemecilik anlamına gelmez: Diğer bilim insanlarının kendi nesnelere yaptığı gibi biz de insan eyleminin özgüllüğünün farkında olmayı sürdürmeliyiz. Toplumsal davranışı “doğallaştırmak” tehlikelidir; öte yandan kendi alanımızın özgüllüğünü istismar etmek de zararlıdır: Jean-Claude Passeron’un (2013) Neo-Weberci şekilde yaptığı gibi toplumsal nesnelere tarihsel özelliklerini göz önüne almak post-modernist kolajdan veya ideolojik tartışmalardan kaçış olmadığı anlamına gelmez. Nesnelimizin özel niteliği uğruna bilimin ortak zeminini reddedersek, meşruiyetimizi sürdüremeyecek hale geliriz ve şovmenliğe ya da hokkabazlığa mahkûm oluruz.

Yeni Zemin Arayışında

Sosyal bilimciler ulusal alanlarda oynamaya devam ediyorlar: Sadece bir azınlık kendi ülkelerinin dışında kariyer yapabiliyor. Küçük ülkelerdeki akademisyenlerin burada bir avantajı var: Onların yurt dışında doktora yapmaları ve araştırma gündemlerini uluslararası hale getirmeleri daha muhtemel. Sosyal bilimciler için günümüzde Avrupa pazarı denebilecek bir şey var gibi görünüyor. Ancak bu büyük oranda sıkça A.B.D. üzerinden olmak üzere Avrupa’da kolaylıkla hareket edebilen disiplinlerimizin ünlü figürleri için geçerli: Bruno Latour, Peter Wagner ve Stéphane Vandamme bu kariyer hareketliliğinin iyi örnekleri. Genç bilimciler için bazı fırsatlar var ama genelde bu fırsatlar A.B.D.’deki ünlü bir bölümden alınan doktorayla mümkün olabiliyor. Bir kural olarak, Ulus asıl bilimsel ufuk olarak kalmaya devam ediyor: Fakülte kadrosunun yeniden üretiminin yerel koşulları nedeniyle, yeni akademisyenlerin iş buldukları ülkede eğitilmiş olmaları daha olası. Çeşitli teşviklerin (örneğin özel olarak İngilizce bir dergide olmak üzere yurtdışında yayın yapmak için verilen ödüller [*bonus*]) bu zamana kadar sınırlı etkisi olmuştur. Bu da bir tür çifte pazarın ortaya çıkmasına neden olmuştur: Birincisi geniş şekilde uluslararasılaşmıştır ve A.B.D.’yi (ve bir dereceye kadar Kanada’yı) akademik sermaye inşası ve uluslararası hareketlilik için can alıcı bir bileşen olarak içermektedir; ikincisi ise büyük oranda ulusal olarak kalmaktadır.

Bu süreçte Avrupa düzeyi pek özerk gibi görünmemektedir: Uluslararası hale gelmiş Avrupalı akademisyenlerin çoğunun yetkinlikleri bir aşamada A.B.D'den bir şekilde onaylanmıştır. Avrupalı dergiler ve profesyonel kuruluşlar önemli bir rol oynasalar da kısa bir tarihleri vardır ve akademik pazarı en azından şimdilik yeniden yönlendirebilecek durumda değildirler. European University Institute gibi bazı Avrupa kurumları bu bakımdan mükemmel araçlardır. Hem fakülteler hem de öğrenciler için entelektüel bir forum sunmaktadırlar ve yeni işbirliği biçimleri yaratmaktadırlar. Ancak Avrupalı sosyal bilimcilerin sadece küçük bir kısmının ilgisini çekmektedirler. Epey paradoksal biçimde küçük ülkelerde yakın zamanda ortaya çıkan kurumlar, etkileşim düzeyini arttırarak ve ulusal gelenekleri nesnel hale getirerek sosyal bilimleri Avrupalılaştırmakta öncü rol oynayabilirler. Budapeşte'deki Central European University, ABD'nin Avrupa'daki bir uzantısı olarak görülebilse de bu açıdan iyi bir örnektir.

Avrupa'da şüphesiz bilimsel bürokrasilerle sosyal bilimciler arasında bir ayrılık vardır. Tabii ki yanlış anlaşılmalarda sosyoloji gibi "eleştirel" disiplinler söz konusu olduğunda daha derindir. İktisatçılar ve siyaset bilimciler Avrupa Birliği atmosferinde daha rahat gibidirler zira bürokratik dilde daha yüksek bir beceriye sahiptirler. Eurocracy'i⁴ yerden yere vurmaya radikal düşünürlerin en sevdiği spor haline gelmiştir. Ancak tek suçlu radikaller değildir. Son yıllarda özellikle değerlendirmeye ilgili olmak üzere yeni kurallar ortaya çıkmıştır ve yeni normlar entelektüel mesleği eskiden keyifli yapan şeyleri tehdit eder gibi görünmektedir. Burada anahtar kelime özerkliktir. Bourdieu sosyal bilimlerin geleceği konusunda karamsardı. Son yapıtlarına kendisinin entelektüel ve bilimsel özerkliğin düşüşü olarak gördüğü şeyin yarattığı içe işleyen bir üzüntü hâkimdi. Bilgi kurumları, yeni kamu işletmeciliğinin normlarını gaddarca benimseyerek ve değerlendirme konusunda bir takıntı yaratarak araştırma gündemlerini "kısa vadelileştirip", zengin bir zanaat dünyasını ağır şekilde bürokratize etmiş gibi görünmektedir. Elbette, bu gerçeklikten çok bir hissiyattır ve genç yetenekli araştırmacıların büyük kısmı yeni düzene epey iyi uyum sağlamışlardır. Söylediklerim hiçbir şekilde *statu quo ante*'ye [eski düzen, ç.n.] dönme çağrısı değildir. Akademisyenlerin diğer vatandaşlar kadar yükümlü olmaları gerektiğine şüphe yoktur. Esneklik ve hareketlilik kötülük değildir. Ancak yukarıdan dayatılarak gerçekleştirilen düzenlemelerin istenmeyen (ve talihsiz) sonuçları olmuştur. İyi bir bilimsel pratik için kurallar kümesi teşkil etmesi gerekenler (yaratıcı düşünce, sınırların aşılması, bilimsel etkileşimin yerleşik ve rutinleşmiş biçimlerinin sorgulanması) sosyal bilimlerin özerkliğini azaltmak için tasarlanmış bürokratik bir komplo olarak görülme eğilimindedir. Yaratıcılık sık sık bürokratik bir emir olarak görülmektedir. Disiplinlerimizde doksanların ortalarında Michael Gibbons, Helga Nowotny ve diğerleri (Gibbons

1994; Gibbons v.d., 2001) tarafından başlatılan Mod 2 (post-disipliner bilim çağı) tartışmaları, akademik yaşamın yerleşik garantilerine karşı bir saldırı olarak yorumlanmıştır. Özellikle eleştirel çevrelerde Mod 2, kısa vadeli kontratlarıyla ve kadro sistemine karşı tehditleriyle neoliberalizme eş anlamlı hale gelmiştir. Açıkça ki, akademisyenlerin gündemlerini oluşturma biçimlerinde önemli değişimler yaratan Mod 2'yi ortaya atanların getirdiği yeni tür ölçütlerle bilginin özerkliği yeniden tanımlanma eğilimindedir. Sosyal bilimlerin post-disipliner çağa geçme konusunda diğer alanlardan daha gönülsüz olmaları rastlantı değildir. Onlar çoğunlukla yüksek paradigmatik belirsizliği çok katı bir disiplinler teşkilatlanmayla ilişkilendirmektedir. Akademik ritüeller epistemolojik kafa karışıklığının açtığı boşlukları doldurmaya hizmet etmektedir. Antropologlar, sosyologlar ve tarihçiler temelde aynı şeyi yapmaktadırlar ama bunu kolay kolay itiraf etmezler. En büyük farklılık akademik retorikte ve ritüellerde yatmaktadır. Son iki yüz yılda gelişen disiplinler çerçevesinin faydalarından birisi sabit kaynaklar yanında sağlam bir kimlik, sosyal ve sembolik güvence sağlamasıdır. Günümüzdeki bilimsel işbirliği modelleri bunlardan yoksun görünse de, heyecan ve yenilik getirirler. Kriz ve güvensizlik zamanlarında, zamanın zorluklarına karşı başkalarına göre kesinlikle daha duyarlı olan sosyal bilimcilerin güvenleri tazelenmelidir. Bilimin yöneticileri ve Avrupalı sosyal bilimciler arasında karşılıklı güven tesis edilmelidir. Bürokratik değerlendirmenin kusurlarına yönelik eleştirel yaklaşım bir süreliğine de olsa ciddiye alınmalıdır: Post-disipliner çağda yeni bir *République des Lettres*⁵ hayali düşünülemez değildir ve Mod 2 çekiciliğini yitirmemiştir. Risk almak ve yeni iletişim biçimleri yaratmak libido sciendi'nin özüdür. Retorik bir "çöküş" döneminde, yeni entelektüel uzamlar yaratmak için Avrupa'daki sosyal ve beşeri bilimciler ellerindeki yeni esneklik ve iletişim araçlarından faydalanmalıdırlar. Bu konuda, doğa bilimleri ilham verici olabilirler çünkü bu bilimler günümüzde her zamankinden daha fazla çoklu bağlantılara, farklı ölçeklere ve yaratıcı ortaklıklara dayanmaktadırlar. Çığır açan girişimler için bu bileşenler gereklidir ve sosyal bilimcilerin bunu kotarabilmek için güven, inanç ve hayal gücüne ihtiyaçları vardır.

Sonnotlar

¹ Sosyal ve Beşeri Bilimler (ç.n.).

² Fabiani'nin, 23-24 Eylül 2013 tarihlerinde düzenlenmiş olan "Horizons for Social Sciences and Humanities" Konferansı'nda yapmış olduğu konuşmanın tam metni. <http://horizons.mruni.eu/speakers/jean-louis-fabiani/> Son erişim tarihi, 10/03/2014.

³ *Radical Chic*: Bazen giyim kuşam ve yaşam stilleriyle beraber sorgulanmadan benimsenen genelde sol-kanat radikal siyasi ve düşünsel akımları nitelemek için kullanılan İngilizce deyim (ç.n.).

⁴ *Eurocracy*: Avrupa Birliği Yüksek Bürokrasisi (ç.n.).

⁵ *République des Lettres*: On yedinci ve on sekizinci yüzyıllarda Avrupa ve Amerika'da yaşayan filozofların, bilim insanlarının ve sanatçıların gevşek şekilde oluşturduğu uluslararası cemaate verilen isim (ç.n.).

Kaynakça

Abbott A (2001). *Chaos of Disciplines*. Chicago, University of Chicago Press.

Bacocchi S ve Fabiani, J-L (2012). Durkheim's Lost Argument (1895-1955). Critical Moves on Method and Truth, *Durkheimian Studies*, 18, 19-40.

Bourdieu P (2004). *Science of Science and Reflexivity*. Chicago: University of Chicago Press.

Fabiani J-L (2006). A quoi sert la Notion de Discipline? İçinde: Boutier J. Passeron J-C ve Revel J (der), *Qu'est-ce qu'une Discipline?* Paris: Editions de l'EHESS, 11-34.

Gibbons M (der) (1994). *The New Production of Knowledge*. London: Sage.

Gibbons M, Nowotny H ve Scott P (2001) *Re-thinking Science. Knowledge and the Public in an Age of Uncertainty*. Cambridge: Polity Press.

Passeron, J-C (2013). *Sociological Reasoning. A non-Popperian Space of Argumentation*. Oxford: Bardwell Press.

Pinker S (2013). Science is not Your Enemy. *New Republic*, 6 Ağustos. Son erişim tarihi, 10/03/2014.

Weingart P (2010). A Short History of Knowledge Formations. İçinde: Frodeman R, Thompson Klein J ve Mitcham C (der), *The Oxford Handbook of Interdisciplinarity*, Oxford: Oxford University Press, 3-14.